PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ VE YAŞAM DOYUMUNUN BİR YORDAYICISI OLARAK ALGILANAN HELİKOPTER EBEVEYN TUTUMU[1]

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Başaran GENÇDOĞAN [2], Arzu GÜLBAHÇE [3]

[1] Bu çalışma 16-19 Eylül 2020 tarihlerinde çevrimiçi (online) olarak yapılan Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi'nde (IPCEDU-2020) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[2] Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. Erzurum, TÜRKİYE, basaran@atauni.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-9647-438X

[3] Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. Erzurum, TÜRKİYE arzugulbahce@atauni.edu.tr https:// orcid.org/0000-0003-4762-3603

Geliş Tarihi: 17/11/2020 **Kabul Tarihi:** 19/01/2021

Öz: Yaygın olarak bilinen ebeveyn tutumlarına son yıllarda "helikopter ebeyeyn" olarak tanımlanan yeni bir tutum eklenmiştir. Helikopter ebeyeyn tutumu olan anne babalar, tıpkı bir helikopter gibi çocuklarının etrafında pervane olmakta, çocuklarının yanından ayrılmak istememekte, çocuklarının her davranışına, düşüncesine müdahale etmektedirler. Bu aşırı müdahalenin çocukların kişilik gelişimine olumsuz etkileri olabilmektedir. Tabii ki her anne baba çocuğuna ilgi ve yakınlık göstermek ister. Bu aslında anne baba olmanın bir gereğidir. Çocuğa gösterilen ilgi ve yakınlığın abartılması çocukta bir takım sorunlara sebep olabilmektedir. Bu çalışmada helikopter anne baba tutumlarına maruz kalan çocukların psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu incelenmiştir. Bu amaçla yapılan çalışma, ilişkisel tarama türünde bir betimsel araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubu 418 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS 22.00 paket programı ile yapılmış, Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, Lineer regresyon analizi, ki-kare analizi, t testi, Tek Yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin anne babalarının helikopter tutumlarını

belirlemek için Yılmaz (2019) tarafından geliştirilen "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)", öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını belirlemek için Telef (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" ve öğrencilerin yaşam doyumunu tespit etmek için Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan "Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)" kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları helikopter ebeveyn tutumunun psikolojik iyi oluşu ve yaşam doyumunu yordadığını, annelerin babalara göre çocuk yetiştirme tutumu daha fazla helikopter olarak algılanmıştır, gelir durumu yüksek olanların düşük olanlara göre helikopter ebeveyn tutum ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Helikopter ebeveyn, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumu.

HELICOPTER PARENT ATTITUDE PERCEIVED AS A PREDICTOR OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING AND LIFE SATISFACTION

Abstract: A new attitude has been added to the widely known parental attitudes in recent years, defined as the "helicopter parent". Parents, who have the attitude of helicopter parents, behave like a helicopter around their children, do not want to leave their children, and interfere with every behavior and thought of their children. This excessive intervention can have negative effects on children's personality development. Of course, every parent wants to show interest and closeness to their child. This is actually a requirement of being a parent. Exaggerating the interest and closeness shown to the child can cause some problems in the child. In this study, psychological well-being and life satisfaction of children exposed to helicopter parental attitudes were examined. The study conducted for this purpose is a descriptive research in relational scanning type. The study group of the research consists of 418 university students studying in different departments. The analysis of the data was made with the SPSS 22.00 package program, Pearson moments product correlation analysis, Linear regression analysis, chi-square analysis, t test, One-Way variance analysis were used. The Perceived Helicopter Parent Attitude Scale (AHETÖ) developed by Yılmaz (2019) to determine the helicopter attitudes of the students 'parents, the "Psychological Well-being Scale" adapted to Turkish by Telef (2013) to determine students' psychological well-being, and to determine the life satisfaction of students. The "Life Satisfaction Scale (LSS)" was used, which was adapted into Turkish by Dağlı and Baysal (2016). As a result of research found that helicopter parental attitude predicted psychological well-being and life satisfaction, mothers were perceived to be more helicopters than fathers, and those with high income were found to have a significantly higher average of helicopter parental attitude than those with low income.

Keywords: Helicopter parent, psychological well-being, life satisfaction.

Giriş

Anne babalar çocuklarını yetiştirirken çocuklarının daha sonraki hayatlarını ve kişilik gelişimlerini önemli ölçüde etkileyecek birbirinden farklı tutumlar sergilemektedirler. Anne babaların uyguladıkları olumlu tutumlar sorumluluk duygusu gelişmiş, benlik saygısı yüksek, kendisine güvenen, bedensel ve duygusal açıdan sağlıklı çocukların yetişmesi açısından oldukça önemlidir. Anne babaların çocuklarına uyguladıkları farklı tutumların çocuklar üzerinde farklı etkileri olmaktadır. Örneğin, baskıcı ve otoriter tutuma sahip anne babaların çocukları katı disiplin anlayışından dolayı kendine güveni olmayan, sessiz, çekingen, itaatkar ya da isyankar çocuklar olabilirler. Çocuklarının istek ve ihtiyaçlarına kayıtsız kalan anne babaların çocukları özgüven problemi olan, saldırgan, iletişim problemi yaşayan yetişkinler olabilirler. Tüm hayatlarını çocuklarının isteklerine göre belirleyen, aşırı sevgi gösteren anne babaların çocukları bencil, doyumsuz ya da benmerkezci davranışlar sergileyebilirler. Çocuklarının yapmak istediği her şeye izin veren, aşırı hoşgörülü anne babaların çocukları doyumsuz olur ve günlük yaşantılarında istediklerinin olmaması durumunda hayal kırıklıkları yaşayıp içlerine kapanır ya da saldırgan davranışlar gösterebilirler. Çocuklarının akademik alan başta olmak üzere her alanda kusursuz olmalarını, üstün başarılar göstermelerini isteyen mükemmeliyetçi anne babaların çocukları yanlış yapmaktan ve ailelerinin beklentilerine cevap verememekten çok korkarlar. Tutarsız tutum sergileyen anne babaların çocukları ise nerede ne şekilde hareket edeceklerini bilemeyen, karar vermede sorun yaşayan bireyler olabilirler. En sağlıklı anne baba tutumu olan demokratik tutum içinde büyüyen çocuklar da olumlu ve tutarlı davranışları olan, özgüveni yüksek, sakin, hem haklarını koruyan hem de başkalarının haklarına saygı gösteren bireyler olurlar.

Yaygın olarak bilinen anne baba tutumlarına bir yenisi eklenmiştir. Helikopter ebeveyn tutumu. Bu terim ilk defa 1969 yılında psikoterapist Haim Ginott'un bir çocuk danışanının annesini tanımlarken yapmış olduğu "*Annem tıpkı bir helikopter gibi sürekli başımda dönmekte*" benzetmesi ile kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra Cline ve Fay 1990 yılında yayınladıkları "*Parenting with Love and Logic: Teaching Children Responsibility"* başlıklı kitaplarında helikopter ebeveyn terimini kullanmalarıyla bu terim öğretmenler ve profesyoneller tarafından da yayın olarak kullanılmaya başlamıştır

(Padilla-Walker ve Nelson, 2012, aktaran; Yılmaz, 2018; Hotlar, 2017). Helikopter ebeveynlik; çocuklarıyla aşırı derecede ilgilenen, yaşamının odağına çocukları yerleştiren, çocuğu için sürekli planlar yapan, çocuklarına sürekli yardım etmeye çalışan, çocukları adına sürekli planlamalar yapan, yöneten ve müdahalelerde bulunan ve aşırı mükemmeliyetçi anne-baba tutumlarını tanımlayan bir kavramdır (Berger ve Luckmann, 2008). Helikopter ebeveynlik, anne-babanın çocuklarını sürekli denetleme, çocuklarının tüm yaptıklarına karışma ve çocukları adına karar verme tutumları olarak tanımlanmıştır (Kwon, Yoo ve Bingham, 2016).

Çocuklar adına ciddi sorunların yaşanmasına neden olan helikopter anne baba tutumu özellikle son yıllarda hemen her kültürde sadece eğitimli ve orta ya da üst sosyoekonomik yapıya sahip olan anne babalarda değil, gelir düzeyi, cinsiyet ve etnik kökenler açısından farketmeksizin tüm bireylerde ortaya çıkmaya başlamıştır (Pehlivan, 2013).

Helikopter ebeveynler çocuklarının hayatlarına takıntılı denebilecek şekilde ilgilenmekte, koruyucu ve aşırı mükemmeliyetçi tutumlarıyla çocukları adına kararlar vermekte, hedefler belirlemekte ve çocuklarının üstlenmesi gereken sorumlulukları kendileri üstlenmektedirler. Daha çok tek çocuklu ya da az çocuklu ailelerde görülen bu tutumda anne babalar çoğul özneler kullanarak çocukları adına “bugün çok hastayız” “ biz tıp okuyacağız” gibi ifadeleri sıklıkla kullanmaktadırlar. Çocukla ilgili kararlarda çocuğun istek ve beklentileri ya çok az dikkate alınmakta ya da hiç dikkate alınmamaktadır (Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019).

Çocuklarını kendilerinin bir uzantısı olarak gören helikopter ebeveynlerin çocuklarında düşük öz saygı, sağlıksız ego gelişimi, bastırılmış kişilik, yetersizlik duygusu, karar vermede zorlanma, problem çözmede zorlanma, aileye bağımlı olma, sağduyudan yoksun olma, başarma isteğinin olmaması, narsistik eğilimler gibi belirgin özellikler görülebilmektedir (Pehlivan, 2013). Anne-babanın çocuklarına yönelik aşırı koruyucu tutumları, çocukların kendilerini algılamalarını, anne-babalarıyla olan ilişkilerini (Kulaksızoğlu, 1998) etkilediği gibi onların kendilerini psikolojik olarak iyi hissetmelerini (Young ve Miller, 1995; Moller, 1996) ve yaşam doyumlarını da etkileyebilmektedir.

Psikolojik iyi oluş, kaygı, endişe, depresyon ve herhangi bir psikolojik rahatsızlıkları yaşamama olarak tanımlanmaktadır (Ryff, 1995, aktaran; Yener ve Çankır, 2017). Bir kimsenin olumlu duygularının olumsuz duygularına göre daha fazla olması ve yaşamına dair düşüncelerinin pozitif olması psikolojik iyi oluşunun yüksek olması anlamına gelmektedir. Ancak çocuklarına kendini ifade etme fırsatı vermeyen helikopter ebeveynlerin çocuklarının kendilerini psikolojik olarak iyi hissetmeleri, olumlu duygularının olumsuz duygulardan daha fazla olmasını sağlamaları biraz zor olacaktır. Çocuklarının yaşamlarının her aşamasına müdahale eden ve adeta bir pervane gibi çocuklarının etrafında dönüp duran ebeveynler çocuklarının psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyebileceklerdir. Psikolojik iyi oluşta önemli bir yeri olan kavramdan da olan yaşam doyumudur. Yaşamdan zevk alma, hayatını anlamlı bulma, belirlediği hedeflere ulaşmak için sürekli çaba gösterme, olumlu benlik algısı geliştirme, fiziksel açıdan sağlıklı olma ve nitelikli insan ilişkilerinin geliştirilmesi yaşam doyumunun olumlu olmasının sonucudur (Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019). Bireyin yaşamından memnuniyet duyması anlamına gelen yaşam doyumu, bireyin yaşam koşullarından memnun kaldığını, bunu kabul ettiğini ya da bireyin bir bütün olarak yaşamı için ihtiyaç ve isteklerini yerine getirmesini ifade eder. Aslında yaşam doyumu, bir bireyin yaşam kalitesinin öznel bir değerlendirmesidir (Sousa ve Lyubomirsky, 2001).

Son birkaç on yılda, yaşam doyumuyla ilgili dünya çapında çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bugüne kadar yapılan araştırmalar birkaç farklı alana odaklanmıştır: bu çalışmalardan birincisinde, kişilik ve yaşam doyumu arasındaki ilişki araştırılmış, ancak bulgular tutarsız bulunmuştur (Asthana, 2011; Baudin, Aluja, Rolland, Blanch, 2011; Costa ve McCrae, 1980; DeNeve ve Cooper, 1998; Gale, Booth, Mõttus, Kuh, Deary, 2013; Hosseinkhanzadeh, Taher, 2013; Kjell, Nima, Sikström, Archer, Garcia, 2013; Schimmack, Oishi, Furr, Funder, 2004); ikinci olarak, araştırmacılar genel yaşam doyumu ile sağlık, iş, gelir, barınma, eğlence ve aile gibi çeşitli yaşam doyumu değişkenleri arasındaki bağlantıyı araştırmışlardır (Agyar, 2013; Kuykendall, Tay, Ng, 2015, Loewe, Bagherzadeh, Araya-Castillo, Thieme, Batista-Foguet, 2014; Newman, Tay, Diener, 2014; Rojas, 2006). Çeşitli yaşam doyumu değişkenleri ile genel yaşam doyumu arasındaki ilişkiler hem karmaşık (Rojas, 2006) hem de tutarsızdır. Diğer çalışmalar, fiziksel değişkenler ve fitness aktiviteleri (Baştuğ ve Duman, 2010; Maher, Doerksen, Elavsky, Hyde, Pincus, Ram, Conroy, 2013; Wold, Duda, Balaguer, Smith,

Ommundsen, Hall, Samdal, Heuzé, Haug, Bracey, 2013) veya kişinin kendi kişisel sağlık durumu (Friedman ve Kern, 2014; Gana, Bailly, Saada, Joulain, Trouillet, Hervé, Alaphilippe, 2013; Headey, Kelley, Wearing, 1993) gibi yaşam doyumu arasındaki potansiyel ilişkileri araştırmıştır. Bir hastalığın varlığı (Fonseca, Lencastre, Guerra, 2014; Jafari, Najafi, Sohrabi, Dehshiri, Soleymani, Heshmati, 2010; Morton, 1995) ve bunun yaşam doyumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ayrıca, birçok çalışma, yaş ve cinsiyet gibi demografik değişkenlerin (Magee, Miller, Heaven, 2013; Moksnes ve Espnes, 2013) etkisiyle birlikte yaşam doyumu bağlamında (Diener ve Suh, 2010; Diener ve Diener, 2009; Park, Huebner, Laughlin, Valois, Gilman, 2004) kültürler arası farklılıkları araştırmıştır. Bu son araştırmalar, kültürler arası farklılıkların yanı sıra yaş ve cinsiyetin yaşam doyumu üzerinde bir etkisi olabileceğine dair bazı kanıtlar sağlamıştır, ancak net kalıplar oluşturmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Yaşam doyumu ile ilgili çalışmaların bu kısa özeti, daha fazla araştırma yapılması ihtiyacını vurgulamaktadır.

Her bireyin farklı kişilik özellikleri vardır ve bu özellikler kişiden kişiye değişir. Kişilik özellikleri benzersiz ve öznel olduğundan, yaşam doyumunun unsurları da kişiden kişiye farklılık gösterir ve aynı zamanda özneldir. "İyi bir hayat yaşama" fikri, yaşam doyumunun değerlendirilmesinin temelinde yer almaktadır. Bu noktada iyi bir yaşamın belirleyicileri kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. İyi bir yaşamın belirleyicisi bazılarına göre fiziksel güç olurken bazılarına göre sağlıklı bir yaşam, başarı, mutluluk ya da huzur olabilir. Bu tamamen bireysel değerlendirmedir ve bu bireysel değerlendirmeler yaşam doyumunu değerlendirmeyi ya da belirlemeyi zorlaştırabilir. Örneğin, yaşlı insanlar için sağlıklı olmak yaşam doyumunun en önemli belirleyicisidir (Pavot ve Deiner, 2009, aktaran; Bozkurt, Keser, ve Zulfikar, 2020). Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde ise ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik ve fiziksel açılardan sağlıklı olmasının yanında yaşam doyumlarını da etkilediği ve belirlediğini ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Ercan, 2019; Sarı ve Özkan, 2016).

Literatürde, yaşam doyumu, mutluluk ve psikolojik iyi oluş terimleri sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu tamamen doğru olmasa da, bu terimlerin belirli bir dereceye kadar örtüştüğü göz önüne alındığında anlaşılabilir bir durumdur (Veenhoven, 2012). "Dünya Mutluluk Raporu" (http: // worldhappiness. Report /) gibi devam eden projelerde etkileyici bir şekilde kanıtlanan mutluluk yapısı dünya çapında

önemli bir rol oynamaktadır. Mutluluğun çoğu birey tarafından takip edildiği saptanmıştır (Veenhoven, 2012). Mutlu olmak çoğu insan için büyük önem taşıyor gibi görünse de, bu yapının bilimsel olarak sınırlarının belirlenmesi hala zordur (Shin ve Johnson, 1978). Mutluluk kapsayıcı terim olarak kullanılsa da, psikolojik iyi oluş onun daha farklı bir parçası olarak yorumlanabilir ve bu nedenle daha iyi sınırlandırılabilir ve analiz edilebilir. Öznel iyi oluş Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından duygusal ve bilişsel bileşenlere ayırmışlardır. Burada olumlu ve olumsuz duygu, öznel iyi oluşun duygusal yönleriyle ilişkiliyken, yaşam doyumu öznel iyi oluşun bilişsel kısmını temsil eder (Schimmack, 2002). Yaşam doyumunu etkileyen değişkenleri anlamak, daha geniş kapsamlı refah ve mutluluk terimlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına yol açabilir (Erdogan, Bauer, Truxillo, Mansfield, 2012).

Psikolojik iyi oluş, bir birey için neyin 'iyi' olduğuna dair dünya çapında bir ütopyayı yansıtır. Bu ütopyayı bilgilendirmek ve ulaşılabilir kılmak için, Ryff'ın psikolojik iyi oluş teorisi tarihsel olarak 1) kavramsal, 2) araçsal, 3) nedensel ve 4) müdahaleci yönelim yoluyla ortaya çıkmış ve geliştirilmiştir. Bu eğilimler birbirine paralel ilerlemesine rağmen ayrı ayrı açıklanabilir. Kavramsal yönelim, psikolojik iyi oluşun anlam ve özelliklerini anlama, gerekçelendirme ve kuramsallaştırmaya odaklanmıştır (Ryff, 1989; Ryff, 2013; Ryff, 2017). Bu eğilimi takiben Ryff, psikolojik iyi oluşun özelliklerini çeşitli perspektifler ve teorilerle incelemiştir. Antik Yunan filozoflarının (örneğin, Aristoteles'in) mutluluk, eudaimonia, hedonia ve doyum hakkındaki perspektifinden etkilenen Ryff, dokuz temel psikolojik teoriden Psikolojik İyi Oluş'un altı ana yönünü tanıtmıştır (Crisp, 2008; Raibley, 2010; Beecher , 2009; Bloodworth; 2005; Ryff, 1989; Ryff, 2013; Ryff, 2014; Ryff, 2017). Bu bileşenler yaşamın amacı, kişisel gelişim, kendini kabul etme, başkalarıyla olumlu ilişkiler, çevresel ustalık ve özerkliktir (Ryff, 1989, Ryff, 2013, Ryff, 2014, Ryff, 2017).

Kavramsal eğilim doğrultusunda, ikinci yönelim, Psikolojik İyi Oluş'un bileşenlerini ölçmek ve farklılaştırmak için Psikolojik İyi Oluş aracının geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmıştır (Ryan ve Deci, 2001, aktaran; Ahrens ve Ryff, 2006; Ryff, 1989; Ryff ve Singer, 2008; Westerhof ve Keyes, 2010). Bu bileşenler, hedonik refah (mutluluk ve yaşam doyumu değerlendirmeleri) ve eudaimonic refah (insan potansiyeline ulaşma) dahil olmak üzere Psikolojik İyi Oluş'un iki ana boyutunu oluşturmaktadır (Ahrens ve Ryff, 2006).

Kişisel gelişim, kişinin potansiyelini geliştirme ve kişi olarak büyüme eğilimini ifade eder. Kendini kabul etme, kendine karşı olumlu bir tutum içinde olmayı, iyi ve kötü özellikleri ve geçmiş yaşam hakkında olumlu duygulara sahip olmayı ifade eder. (Ryff, 1989). Bu aynı zamanda "kişisel sınırların kabulü ve kabulü ile birlikte kişisel yeteneklerin ve başarıların tanınması" ile de ilgilidir (Corsini, 1999).

Başkalarıyla olumlu ilişki, diğerleriyle sıcak, güvenilir, olgun, yakın, samimi, üretken, memnun, açık ve istikrarlı etkileşimlerle karakterizedir (Ryff, 1989; Ryff, 2013; Ryff, 2014). Ryff'ın belirttiği gibi, Psikolojik İyi Oluş ölçeğinde yüksek puanlar alan bireyler, ilişkilerini açık tutmakta, sıcak tutmakta, güvenmekte veya başkalarıyla önemli bağları sürdürmekte zorluk çekmemektedir. Bir bireyin psişik koşulları için uygun ortamları seçme veya üretme becerisine atıfta bulunarak, çevresel ustalık (Psikolojik İyi Oluş 'un beşinci bileşeni), karmaşık ortamları yönetme ve manipüle etme kapasitesi ve aynı zamanda sağlıklı durumlara doğru çevreyi planlama, düzenleme ve değiştirme yeteneği olarak tanımlanır. (Ryff, 1989, Ryff, 2013). Özerklik, bir kişinin bağımsız olarak bir faaliyete katılabileceği “bağımsızlık ve öz-belirleyicilik durumu” (Corsini, 1999) veya bireyin hareket etmekte özgür hissettiği (Prezza ve Giuseppina Pacilli, 2007) bir özgürlük derecesi olarak görülmektedir. Özerklik yalnızca katılım ve bağımsızlıkla karakterize edilmez, aynı zamanda davranışların düzenlenmesi (öz-denetim), özerklik (Ryff, 1989), özyönetim, öz insiyatif ve özyönetim (Savicki, 1999) tarafından belirlenir.

Görüldüğü üzere ebeveyn helikopter anne-baba tutumları ile ilgili yurtdışı çalışmalar olmasına rağmen ulusal yazında yeterli çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu bağlamda bu çalışma ile alan yazındaki boşluk doldurulacaktır.

Yaygın olarak bilinen ebeveyn tutumlarına son yıllarda eklenen, çocuklara yoğun ilginin gösterildiği, aşırı kontrol ve müdahalenin olduğu helikopter ebeveyn tutumunun psikolojik iyi oluşu etkilediği gibi, çocukların yaşamlarından alacakları doyumu da etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ebeveynlerin helikopter tutumunun bireylerin yetişkinlik dönemlerinde psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları üzerinde etkisinin olup olmadığını incelenmek amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışma anne baba tutumlarında anne babalara yol göstereceği, öğretmen ve yöneticilerde bu anlamda farkındalık oluşturmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca politika belirleyicilerden Milli Eğitim Bakanlığının anne baba tutumları ile ilgili yol gösterici çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Algılanan helikopter ebeveyn tutumunun psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu yordama durumunu belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, ilişkisel tarama modeli yapısında betimsel bir çalışmadır. Bu model; genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki etkileşimi ve miktarını belirlemede kullanılmaktadır. Gerçek bir neden-sonuç ilişkisi vermeyen ilişkisel tarama modeli, bir değişkene ait bilgiler doğrultusunda diğer değişken veya değişkenlerdeki durumun tahmin edilmesine olanak vermektedir (Büyükkaragöz, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014).

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Atatürk Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 418 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu ile ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubu İle İlgili Bilgiler (N=418)

		n	%
Cinsiyet	Kız	311	74,4
	Erkek	107	25,6
Ailesinin gelir düzeyini algılama	Yetersiz	26	6,2
	Orta	331	79,2
	Yüksek	61	14,6

Annenin eğitim durumu	Yok	77	18,4
	İlkokul	120	28,7
	Ortaokul	60	14,4
	Lise	153	36,6
	Üniversite	8	1,9
Babanın eğitim durumu	Yok	28	6,7
	İlkokul	86	20,6
	Ortaokul	81	19,4
	Lise	144	34,4
	Üniversite	79	18,9

Veri Toplama Araçları

Araştırmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumu tespit etmek için Yılmaz (2019)'ın geliştirdiği "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)" kullanılmıştır. Ölçeğin toplamda 21 maddesi ve 4 alt boyutu vardır. Bu 4 boyut; temel güven konusundaki helikopter tutum, duygusal- kişisel yaşam alanında helikopter tutum, akademik yaşam alanında helikopter tutum, etik- ahlaki konularda helikopter tutum şeklindedir. Ölçekte kişiler anne ve babalarını ayrı ayrı değerlendirmektedir. Ölçek, 4'lü Likert tipte olup 1 (hiç böyle davranmaz) ile 4 (hep böyle davranır) arasında puanlandırılmaktadır. 56 puan ve üzeri helikopter ebeveyn tutumu olarak değerlendirilmektedir. Yılmaz'ın (2019) değerlendirdiği geçerlik ve güvenirlik sonuçlarına göre Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları .70'ten büyük olarak saptanmıştır.

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerini tespit etmek için Diener ve Diener (2009) tarafından geliştirilen ve Telef (2013) tarafından Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılan "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 8 maddeden oluşmaktadır ve maddeler "Kesinlikle katılmıyorum" ile "Kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 7'li likert kullanılarak puanlamaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksekliği kişinin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu

göstermektedir. Telef (2013) tarafından ölçek için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerini belirlemek için Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan "Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)" kullanılmıştır. Ölçek bir faktörlü, beş madde ve likert tipinde 5'li derecelendirmeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında, orijinalinde yedi basamaklı olan seçeneklerin Türk kültüründe anlaşılmada zorluk oluşturacağı düşünüldüğünden basamak sayısı beşe indirilmiştir. Ölçek bir kendini değerlendirme ölçeği olup, 1: Hiç katılmıyorum, 2: Çok az katılıyorum, 3: Orta düzeyde katılıyorum, 4: Büyük oranda katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum şeklinde puanlandırılmaktadır. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alfa katsayısı 0.88'dir (Dağlı ve Baysal, 2016).

Araştırmanın verilerinin toplanması aşamasında fakültelerden gerekli izin ve onaylar alındıktan sonra önceden belirlenen gün ve zamanda ölçekler uygulanmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı, ölçeklerin yönergeleri ve sonuçlarının gizli kalacağına ilişkin gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 22.00 paket programı ile yapılmış, yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş ve helikopter ana-baba tutumu arasındaki ilişkileri anlamak amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, anne ve babaya ilişkin helikopter ana-baba tutumunun yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluşu yordama gücünü anlamak amacıyla Lineer Regresyon analizi, anne ve babayı helikopter olarak algılama durumlarının cinsiyete göre değişimini anlamak amacıyla ki-kare analizi, cinsiyetlerine göre anne ve babayı helikopter olarak algılama açısından farkları anlamak amacıyla t testi, gelir durumuna göre anne ve babayı helikopter olarak algılama açısından farkları anlamak amacıyla Tek Yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi ά=.05 düzeyinde yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın verilerinin analizi sonucu, yaşam doyumu ile helikopter ana-baba tutumu arasında korelasyon katsayısı -.86 olarak ters yönde anlamlı ilişkilerin bulunduğu, psikolojik iyi oluş ile ana-baba tutumu arasında korelasyon katsayısı -.78 olarak ters yönde ilişkilerin bulunduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2.

Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler

			Psikolojik iyi Oluş	Yaşam Doyumu
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	Anne	r	**-.146****	.030
	Baba	r	**-.102***	.050
Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik	Anne	r	.055	**.120***
	Baba	r	.094	**.132****
Temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik	Anne	r	.031	**.105***
	Baba	r	-.064	-.018
Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik	Anne	r	-.006	**.108***
	Baba	r	-.044	**.145****
Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği	Anne	r	-.024	**.109***
	Baba	r	-.037	**.109***

Anneye ilişkin helikopter ana-baba tutumunun psikolojik iyi oluşu yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonucu yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik" boyutunun psikolojik iyi oluşun % 21'ini yordadığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3.

Anneye ilişkin Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Psikolojik İyi Oluşu Yordama Gücü

Model	B	Std. Hata	Beta	t	p
Sabit	48.209	1.877		25.680	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-1.816	.604	-.146	-3.009	.003
R=.146 R^2=.021 F=9.055 p=.003					
Sabit	46.875	1.911		24.527	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-2.831	.686	-.227	-4.128	.000
Akademik ve okul yaşamı	1.791	.593	.166	3.018	.003
R=.206 R^2=.042 F=9.171 p=.000					
Sabit	46.681	1.956		23.865	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-2.883	.695	-.232	-4.147	.000
Akademik ve okul yaşamı	1.576	.748	.146	2.108	.036
Temel güven ve yaşama becerileri	.438	.923	.032	.475	.635
R=.207 R^2=.043 F=6.177 p=.000					
Sabit	46.229	2.161		21.395	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-3.006	.739	-.242	-4.067	.000
Akademik ve okul yaşamı	1.479	.773	.137	1.913	.056
Temel güven ve yaşama becerileri	.357	.938	.026	.381	.703
Duygusal kişisel yaşam alanında helikopterlik	.431	.872	.031	.494	.621
R=.208 R^2=.043 F=4.686 p=.001					

Anneye ilişkin helikopter ana-baba tutumunun yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonucu yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik" boyutunun yaşam doyumunun % 14'ünü yordadığı saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4.

Anneye ilişkin Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Yaşam Doyumunu Yordama Gücü

Model	B	Std. Hata	Beta	t	p
Sabit	20.871	1.112		18.762	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	1.062	.431	.120	2.464	.014
R=.120 R^2=.014 F=6.073 p=.014					
Sabit	20.552	.1228		16.741	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	.808	.596	.091	1.355	.176
Akademik ve okul yaşamı	.468	.759	.042	.616	.538
R=.124 R^2=.015 F=3.222 p=.041					
Sabit	19,600	1,634		11.998	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	.620	.634	.070	.978	.329
Akademik ve okul yaşamı	.318	.777	.028	.410	.682
Temel güven ve yaşama becerileri	.604	.683	.054	.883	.378
R=.131 R^2=.017 F=2.407 p=.067					
Sabit	20.462	1.798		11.382	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	1.338	.891	.151	1.502	.134
Akademik ve okul yaşamı	1.103	1.036	.098	1.065	.287
Temel güven ve yaşama becerileri	1.354	.946	.120	1.431	.153
Duygusal kişisel yaşam alanında helikopterlik	-.117	.103	-.194	-1.146	.252
R=.142 R^2=.020 F=2.135 p=.076					

Babaya ilişkin helikopter ana-baba tutumunun psikolojik iyi oluşun yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonucu yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik", "Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik" ve "Temel güven ve yaşam becerileri" helikopterlik boyutlarının psikolojik iyi oluşu % 38'ini yordadığı saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5.

Babaya ilişkin Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Psikolojik İyi Oluşu Yordama Gücü

Model	B	Std. Hata	Beta	t	p
Sabit	46.846	2.019		23.208	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-1.452	.691	-.102	-2.101	.036
R=.102 R^2=.011 F=4.416 p=.036					
Sabit	44.743	2.166		20.654	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-1.924	.711	-.136	-2.707	.007
Akademik ve okul yaşamı	1.555	.606	.129	2.566	.011
R=.161 R^2=.026 F=5.530 p=.004					
Sabit	46.277	2.273		20.362	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-1.729	.713	-.122	-2.424	.016
Akademik ve okul yaşamı	2.156	.665	.178	3.240	.001
Temel güven ve yaşama becerileri	-2.147	1.002	-.117	-2.143	.033
R=.191 R^2=.037 F=5.249 p=.001					
Sabit	46.744	2.339		19.989	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-1.560	.741	-.110	-2.106	.036
Akademik ve okul yaşamı	2.322	.693	.192	3.348	.001
Temel güven ve yaşama becerileri	-2.016	1.014	-.110	-1.988	.047
Duygusal kişisel yaşam alanında helikopterlik	-.649	.762	-.048	-.852	.394
R=.196 R^2=.038 F=4.116 p=.003					

Babaya ilişkin helikopter ana-baba tutumunun yaşam doyumunun yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonucu yalnızca "Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik", "Temel güven ve yaşam becerileri konusunda" ve "Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik" helikopterlik boyutlarının boyutunun yaşam doyumunun % 39'unu yordadığı saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6.

Babaya ilişkin Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Yaşam Doyumunu Yordama Gücü

Model	B	Std. Hata	Beta	t	p
Sabit	21.839	1.666		13.107	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	.577	.570	.050	1.011	.313
R=.050 R^2=.002 F=1.022 p=.313					
Sabit	20.117	1.788		11.248	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	.191	.587	.016	.325	.745
Akademik ve okul yaşamı	1.273	.500	.128	2.544	.011
R=.133 R^2=.018 F=3.754 p=.024					
Sabit	21.225	1.879		11.297	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	.331	.590	.028	.562	.575
Akademik ve okul yaşamı	1.707	.550	.172	3.102	.002
Temel güven ve yaşama becerileri	-1.549	.828	-.103	-1.870	.062
R=.161 R^2=.026 F=3.684 p=.012					
Sabit	20.164	1.922		10.491	.000
Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	-.053	.609	-.005	-.087	.930
Akademik ve okul yaşamı	1.331	.570	.134	2.335	.020
Temel güven ve yaşama becerileri	-1.847	.834	-.122	-2.216	.027
Duygusal kişisel yaşam alanında helikopterlik	1.477	.626	.132	2.358	.019
R=.197 R^2=.039 F=4.183 p=.002					

Anneyi helikopter olarak algılama durumları açısından kız ve erkekler arasındaki farklar $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur (Tablo 7). Erkeklerde anneyi helikopter olarak algılama oranı kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. Babayı helikopter olarak algılama durumları açısından kız ve erkekler arasındaki farklar $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur (Tablo 7). Kızlarda babayı helikopter olarak algılama oranı erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin % 88'i annesinin tutumlarını helikopter, % 45'i babasının tutumlarını helikopter olarak değerlendirmiş, ebeveynlerinin tutumlarını helikopter olarak algıladıkları saptanmıştır.

Tablo 7.

Anne ve Babayı Helikopter Olarak Algılama Durumları

		Helikopter tutum		Normal ilgi sınırları		İlgisiz Tutum		Test ve p
		n	%	n	%	n	%	
Anneyi helikopter algılama	Kız	120	38.6	173	55.6	18	5.8	χ^2=7.571 P=0.023
	Erkek	50	46.7	57	53.3	0	0.0	
	Toplam	170	40.7	230	55.0	18	4.3	
Babayı helikopter algılama	Kız	56	18.0	244	78.5	11	3.5	χ^2=14.485 P=0.001
	Erkek	6	5.6	101	94.4	0	0.0	
	Toplam	62	24.8	345	82.5	11	2.6	

Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumu açısından kızların lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Erkekler kızlara göre anneyi "Temel güven ve yaşam becerileri konusunda" daha fazla helikopter görmüşlerdir.

Kızlar erkeklere göre babayı "Akademik / okul yaşamı Konularında", Duygusal-kişisel yaşam alanında" helikopterlik boyutlarında ve "Algılanan Helikopter Tutumları" toplam puanında daha fazla helikopter görmüşlerdir.

Tablo 8.

Cinsiyetlerine göre anne ve babayı helikopter olarak algılama açısından farklar

		Cinsiyet	N	X	s.s	Test ve p
ANNE	Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	Kız	311	3.01	.671	t=-1.719
		Erkek	107	3.13	.622	p=.086
	Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik	Kız	311	2.47	.711	t=.274
		Erkek	107	2.45	.901	p=.785
	Temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik	Kız	311	1.97	.592	**t=-3.160**
		Erkek	107	2.18	.599	**p=.002**
	Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik	Kız	311	2.86	.612	t=.897
		Erkek	107	2.80	.565	p=.370
	Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği	Kız	311	53.65	10.861	t=-1.330
		Erkek	107	55.32	12.022	p=.184
BABA	Etik ve ahlaki konularda helikopterlik	Kız	311	2.86	.601	t=-.291
		Erkek	107	2.88	.516	p=.771
	Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik	Kız	311	2.31	.651	**t=4.730**
		Erkek	107	1.96	.699	**p=.000**
	Temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik	Kız	311	1.58	.449	t=-1.485
		Erkek	107	1.65	.443	p=.138
	Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik	Kız	311	2.47	.587	**t=7.337**
		Erkek	107	2.00	.518	**p=.000**
	Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği	Kız	311	48.05	8.619	**t=3.251**
		Erkek	107	44.97	7.871	**p=.001**

Gelir durumunu "Yetersiz" olarak algılayanların gelir durumunu "Orta" ve "Yüksek" olarak Algılayanlara göre Psikolojik İyi Oluş, Yaşam Doyumu ve Algılanan Helikopter Baba Tutumları daha iyi olarak saptanmıştır.

Tablo 9.

Gelir durumlarına göre anne ve babayı helikopter olarak algılama açısından farklar

	Ekonomik durum	N	X	S.s.	Test ve p
Psikolojik İyi Oluş	Yetersiz	26	30.77	11.434	**F=38.309 p=.000**
	Orta	331	43.02	7.315	
	Yüksek	61	45.98	6.910	
Yaşam Doyumu	Yetersiz	26	20.38	4.491	**F=4.916 p=.008**
	Orta	331	23.41	6.621	
	Yüksek	61	25.25	7.786	
Helikopter Anne	Yetersiz	26	54.19	7.332	F=.077 p=.925
	Orta	331	54.17	11.760	
	Yüksek	61	53.56	9.222	
Helikopter Baba	Yetersiz	26	51.38	8.020	**F=9.312 p=.000**
	Orta	331	46.36	8.435	
	Yüksek	61	50.38	8.120	

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre, helikopter ebeveyn tutumunun psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun yordayacısı olarak belirlenmiştir. Yılmaz ve Büyükcebeci (2019) yaptıkları çalışmalarında helikopter ebeveyn tutumu ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu ifade etmektedirler. Babaların helikopter ebeveyn tutumlarının annelere göre çocukların psikolojik sağlığını daha az olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Anne olmanın verdiği yoğun koruyuculuk duygusu helikopter ebeveyn tutumunun annelerde babalara oranla daha yoğun yaşanmasına neden olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 88'i annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarını helikopter olarak algıladıklarını, % 45'i ise babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını helikopter olarak algılayanlarını ifade etmişlerdir. Okray (2016) erkek üniversite öğrencilerinin anne babalarının kız öğrencilerin anne babalarına oranla daha fazla helikopter ebeveynlik özelliği gösterdiklerini, bu sonucun da geleneksel Türk aile yapısı ile ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmada anneye ilişkin helikopter ebeveyn tutumunun yaşam doyumunu yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik" boyutunda % 14 oranında yordadığı, babaya ilişkin helikopter ana-baba tutumunun da yalnızca "Akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik", "Temel güven ve yaşam becerileri konusunda" ve "Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik" boyutlarında % 39 oranında yordadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar gerek anne gerekse babanın çocuklarına yönelik uyguladıkları helikopter ebeveyn tutumunun çocuklarının yaşam doyumunu farklı şekillerde etkilediğini göstermektedir. Reed ve ark. (2016) yaptıkları çalışmalarında çocuklarının hayatına çok fazla karışan helikopter ebeveyn tutumu sergileyen annelerin çocuklarının yaşam doyumlarının daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir (aktaran;Taymaz). Acun-Kapıkıran, Körükcü, ve Kapıkıran, (2014) ise helikopter ebeveyn tutumundan farklı olarak kabul edici ebeveyn tutumunun yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Sümer, Gündoğdu-Aktürk ve Helvacı (2010) Türkiye'de yapılmış ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmaları derledikleri çalışmalarında helikopter ebeveyn tutumunun temel özelliği olan aşırı

koruyucu tutumun çocuk ve ergenler üzerinde olumsuz etkiler bıraktığını tespit etmişlerdir.

Araştırmada anneye ilişkin helikopter ana-baba tutumunun psikolojik iyi oluşu yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik" boyutunda % 21 oranında, babaya ilişkin helikopter ana-baba tutumunun psikolojik iyi oluşun yalnızca "Etik ve ahlaki konularda helikopterlik", "Akademik / okul yaşamı konularında helikopterlik" ve "Temel güven ve yaşam becerileri" boyutlarında % 38 oranında yordadığı tespit edilmiştir. Akademik başarı, özerklik, yaşam hedeflerinin olması, gelecek için olumlu beklentilere ve etkili toplumsal kaynaklara sahip olma psikolojik anlamda iyi olmak için gerekli faktörlerden bazılarıdır (Gizir, 2007). Helikopter ebeveyn tutumu bu faktörler dikkate alınınca psikolojik iyi oluşu olumsuz şekilde etkileyen bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yılmaz ve Büyükcebeci (2019) pozitif psikoloji kavramlarıyla helikopter ebeveyn tutumlarının ters yönde ilişkili olduğunu yaptıkları çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla psikolojik iyi oluşun da helikopter ebeveyn tutumundan olumsuz etkilenebileceği söylenebilir.

Özellikle son yıllarda her toplumda ve her kültürde çocuğun doğumundan itibaren uygulanan aşırı koruyuculuk tutumu normal bir tutum olarak algılanmaya başlamıştır (aktaran; Taymaz, 2019). Araştırmada gelir durumu yüksek olan üniversite öğrencilerinin algıladıkları helikopter anne baba tutumu, gelir durumu düşük olan öğrencilere daha yüksek olduğu saptanmıştır. Helikopter ebeveyn tutumunun daha çok genç anne ve babalarda ve ortalamanın üzerinde sosyoekonomik düzeyi olan ailelerde daha sık rastlandığını ifade eden çalışmalar da mevcuttur (Kwon, Yoo ve De Gagne, 2017; Bradley-Geist ve Olson-Buchanan, 2014, aktaran;Yılmaz, 2019; Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019).

Öneriler

Helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne babalar ne kadar iyi niyetli olsalar da, göstermiş oldukları aşırı korumacı ve mükemmeliyetçi tutum çocuklarının psikolojik iyi oluş durumlarına ve yaşam doyumlarını etkilemektedir. Anne babalar helikopter ebeveyn tutumunu kendilerini iyi anne baba olarak görmek ya da göstermek istemelerinden, kendi çocukluk döneminde yaşadıkları eksiklikleri çocuklarının

yaşamalarını istemediklerinden, bu tutumun iyi anne baba olmamanın zaten bir gereği olduğu düşüncesinden hareketle ya da kendi egolarını tatmin etmek için uygulayabilirler. Ancak bu tutumun çocuklarda yaratacağı olumsuz etkilerin unutulmaması gerekir. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir. Her anne babanın da çocuklarını yetiştirirken uyguladığı ve kendine doğru gelen tutumları vardır. Bu noktada uygulanan anne baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimine ve daha sonraki yaşantısına olumsuz etkiler bırakmasına dikkat etmek gerekir. Çocukla aşırı ilgilenmenin, her şeyin mükemmelini yapmasını istemenin, akademik ve sosyal hayatta gücü üstünde performans göstermesini beklemenin, hata yapmasına, deneye yanıla bir şeyleri öğrenmesine fırsat vermemenin çocuğun kendisini psikolojik olarak iyi hissetmemesine ve yaşam doyumunun da düşmesine sebep olabileceği unutulmamalıdır.

Psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun bir yordayıcısı olarak algılanan helikopter ebeveyn tutumunun incelendiği çalışmada genç yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemlerinde algıladıkları helikopter anne baba tutumlarını tespit edilmiştir. Aynı çalışma ortaokul ve lise öğrencilerine de uygulanarak onların algıladıkları helikopter ebeveyn tutumu tespit edilip bu tutumu çocuklarına uygulayan anne babalara okulların rehberlik servislerinde görev yapan psikolojik danışmanlar tarafından seminerler, konferanslar verilebilir. Çocuklarının yaşam doyumlarını ve psikolojik iyi oluş düzeylerini artırmak isteyen anne babaların çocuklarına aşırı ilgi göstermesinin ve herşeyi çocukları adına yapmalarının çocuklara faydadan ziyade zararlar verebileceği uzmanlar tarafından açıklanabilir. Annelerin babalardan daha fazla helikopter ebeveyn tutumu sergilediği sonucundan hareketle özellikle annelere bu tutumun sadece uygulandığı dönemi değil çocuklarının bütün hayatlarını olumsuz bir şekilde etkileyebileceği çeşitli etkinliklerle anlatılabilir.

Helikopter ebeveyn tutumunun sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerde daha fazla uygulanan bir tutum olduğu sonucuna göre, sosyoekonomik düzeyi yüksek çevrelerde bulunan okullarda özellikle de özel okullarda benzer araştırmalar yapılarak bu tutumu uygulayan anne babalara olumlu anne baba tutumları ve etkili aile içi iletişim konularında bilgilendirmeler yapılabilir.

Kaynakça

Acun-Kapıkıran, N., Körükcü, Ö. ve Kapıkıran, Ş. (2014). Erken ergenlikte anne-baba tutumlarının yaşam doyumu ve depresyonla ilişkisi: benlik saygısının aracılık rolü. *Educational Sciences: Theory and Practice,* 14(4),1237-1252.

Agyar, E. (2013). Life satisfaction, perceived freedom in leisure and self-esteem: the case of physical education and sport students. *Procedia Social and Behavioral Sciences,* 93, 2186–2193.

Ahrens, C. J. C., ve Ryff, C. D. (2006). Multiple roles and well-being: socio-demograph ic and psychological moderators. *Sex Roles*, 55, 801-815. 15.11.2020 tarihinde https://pdfs.semanticscholar.org/48a4/77ac8b0b73ddf155fb53c33c9b7ed-bc49c95.pdf/ sitesinden erişilmiştir.

Asthana, H. (2011). Relationship of big five personality factors to subjectivewell-being of adolescents. Indian J. *Social Science Research*, 8, 18–28.

Baştuğ, G. ve Duman, S. (2010). Examining life satisfaction level depending on physical activity in Turkish and German societies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4892–4895.

Baudin, N., Aluja, A., Rolland, J. ve Blanch, A. (2011). The role of personality in satisfaction with life and sport. *Behavioral Psychology/Psicologia Conductual*., 19, 333.

Beecher, B. (2009). The medical model, mental health practitioners, and individuals with schizophrenia and their families. *Journal of Social Work Practice*, 23 (1), 9–20. 16.11.2020 tarihinde http://www.tandf.co.uk/journals. https://doi.org/10.1080/02650530902723282/ sitesinden erişilmiştir.

Berger PL, Luckmann T. (2008). *Gerçekliğin Sosyal İnşası/ Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi.* İstanbul*:* Paradigma Yayıncılık*,* s.70-74.

Bloodworth, A. (2005). Theories of well-being. *Nursing Philosophy*, 6, 213–215, 15.11.2020 tarihinde https://doi.org/10.1111/j.1466-769 X.2005.00220.x/ sitesinden erişilmiştir.

Bozkurt, V., Keser, A. ve Zulfikar, H. (2020). Factors predicting life satisfaction among social media users. Journal of Social Policy Conferences, 78: 47-62. 15.11.2020 tarihinde https://doi.org/10.26650/jspc.2019.78.0035/ sitesinden erişilmiştir.

Bradley-Geist J, Olson-Buchanan J. (2014). Helicopter parents: An examination of the correlates of overparenting of college students, *Education Training*, 56(4), 314-328.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş.ve Demirel, F. (2014*). Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayınları.

Corsini, R. (1999). The dictionary of psychology. Brunner-Mazel, USA.

Costa, P.T.; McCrae, R.R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology,* 38, 668.

Crisp, R. (2008). Well-Being. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta (ed.), 16.11.2020 tarihinde http://plato.stanford.edu/archives/win2008/ entries/wellbeing/ sitesinden erişilmiştir.

Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. www.esosder.org Güz-Cilt:15 Sayı:59 (1250-1262) ISSN:1304-0278.

DeNeve, K.M. ve Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin Journal*, 124, 197.

Diener, E. ve Diener, M. (2009). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *In Culture and Well-Being*; Springer: Berlin, Germany, pp. 71–91.

Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J.ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*. 49, 71–75.

Diener, E.ve Suh, E.M. (2010). Measuring subjective well-being to compare the quality of life of cultures. *In Culture and Subjective Well-Being*; MIT Press: Cambridge, MA, USA, pp. 3–12.

Ercan, H. (2019). Ergenlerde yaşam doyumunun demografik değişkenler, ebeveyn tutumları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 501-516.

Erdogan, B., Bauer, T.N., Truxillo, D.M. ve Mansfield, L.R. (2012). Whistle while you work a review of the life satisfaction literature. *Journal of Management*. 38, 1038–1083.

Fonseca, S., Lencastre, L. ve Guerra, M. (2014). Life satisfaction in women with breast cancer. *Paidéia* (Ribeirão Preto) 24, 295–303.

Friedman, H.S. ve Kern, M.L. (2014). Personality, Well-Being, and Health. *Psychology,* 65, 719.

Gale, C.R., Booth, T., Mõttus, R., Kuh, D. ve Deary, I.J. (2013). Neuroticism and Extraversion in youth predict mental wellbeing and life satisfaction 40 years later. *Journal of Research in Personality*. 47, 687–697.

Gana, K., Bailly, N., Saada, Y., Joulain, M., Trouillet, R., Hervé, C., ve Alaphilippe, D. (2013). Relationship between life satisfaction and physical health in older adults: A longitudinal test of cross-lagged and simultaneous effects. *Health Psychology : Official Journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*. 32, 896.

Gizir, C. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.

Headey, B., Kelley, J., ve Wearing, A. (1993). Dimensions of mental health: Life satisfaction, positive affect, anxiety and depression. *Social Indicators Research.* 29, 63–82.

Hosseinkhanzadeh, A.A. ve Taher, M. (2013). The relationship between personality traits with life satisfaction. Sociology Mind, Vol.3, 99-105.

Hotlar, D.(2017). Helikopter Anne babalar ve Çocukların Benlik Gelişimi, 14.11.2020.tarihinde https://www.tavsiyeediyorum.com/makale_18194.htm. / sitesinden erişilmiştir.

Jafari, E., Najafi, M., Sohrabi, F., Dehshiri, G.R., Soleymani, E. ve Heshmati, R. (2010). Life satisfaction, spirituality well-being and hope in cancer patients. *Procedia Social and Behavioral Sciences,* 5, 1362–1366.

Kjell, O.N., Nima, A.A., Sikström, S., Archer, T. ve Garcia, D. (2013). Iranian and Swedish adolescents: Differences in personality traits and well-being. *PeerJ* ,1, e197.

Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi. İstanbul. 6. Basım.

Kuykendall, L., Tay, L. ve Ng, V. (2015). Leisure engagement and subjective well-being: A meta-analysis. *Psychological Bulletin Journal*, 141, 364.

Kwon, KA., Yoo, G. ve Bingham, GE. (2016). Helicopter parenting in emerging adulthood: Support or barrier for Korean college students‟ psychological adjustment? *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 136–145.

Loewe, N., Bagherzadeh, M., Araya-Castillo, L., Thieme, C. ve Batista-Foguet, J.M. (2014). Life domain satisfactions as predictors of overall life satisfaction among workers: Evidence from Chile. *Social Indicators Research.* 118, 71–86.

Magee, C.A., Miller, L.M. ve Heaven, P.C. (2013). Personality trait change and life satisfaction in adults: The roles of age and hedonic balance. *Personality and Individual Differences,* 55, 694–698.

Maher, J.P., Doerksen, S.E., Elavsky, S., Hyde, A.L., Pincus, A.L., Ram, N. ve Conroy, D.E. (2013). A daily analysis of physical activity and satisfaction with life in emerging adults. *Health Psychology*, 32, 647.

Moksnes, U.K. ve Espnes, G.A. (2013). Self-esteem and life satisfaction in adolescents Gender and age as potential moderators. *Quality of Life Research*, 22, 2921–2928.

Moller, V. (1996). Life satisfaction and expectations for the future in sample of university students: A research note. *South African Journal of Sociology*, 27 (1), 109-125.

Morton, R. (1995). Life-satisfaction in patients with head and neck cancer. *Clinical Otolaryngology and Allied Sciences,* 20, 499–503.

Newman, D.B., Tay, L. ve Diener, E. (2014). Leisure and subjective well-being: A model of psychological mechanisms as mediating factors. *Journal of Happiness Studies*, 15, 555–578.

Okray, Z. (2016). Helicopter parenting and related issues: Psychological well being, basic psychological needs and depression on university students. *Current Research in Education,* 2(3), 165-173.

Park, N., Huebner, E.S., Laughlin, J.E., Valois, R.F. ve Gilman, R. (2004). A cross-cultural comparison of the dimensions of child and adolescent life satisfaction reports. In Quality-of-Life Research on Children and Adolescents; *Social Indicators Research,* Springer: Berlin, Germany, pp. 61–79.

Pehlivan, Z. (2013). Helikopter Aile Nedir? 14.11.2020 tarihinde https://tedmem.org/memnotlari/degerlendirme/helikopter-aileler/ sitesinden erişilmiştir.

Prezza, M. ve Giuseppina Pacilli, M. (2007). Current fear of crime, sense of community, and loneliness in Italian adolescents: The role of autonomous mobility and play during childhood. *Journal of Community Psychology*, 35 (2):151. 18.11.2020 tarihinde https://doi.org/10.1002/jcop.20140./sitesinden erişilmiştir.

Raibley, J. (2010). Well-Being and the priority of values. Social theory and practice, 36 (4). 593-620. 15.11.2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/ 272665225_Well-Being_and_the_Priority_of_Values./sitesinden erişilmiştir.

Rojas, M. (2006). Life satisfaction and satisfaction in domains of life: Is it a simple relationship? *Journal of Happiness Studies*. 7, 467–497.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being.*Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069. 15.11.2020 tarihinde https://pdfs.semanticscholar.org/7eb5/1dfece/ sitesinden erişilmiştir.

Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 4, No. 4 (Aug., 1995), pp. 99-104.

Ryff, C.D. (2014). Psychological well-being revisited: Advances in the science and prac tice of eudaimonia. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 83 (1), 10-28.15.11.2020. tarihinde https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24281296/ sitesinden erişilmiştir.

Ryff, C.D. (2017). Eudaimonic well-being, inequality, and health: Recent findings and future directions. *International Review of Economy*, 64, 159–178. 15.11.2020 tarihinde http://aging.wisc.edu/pdfs/4326.pdf./ sitesinden erişilmiştir.

Ryff, C.D. ve Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9 (1), 13. 15.11.2020 tarihinde https://doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0./ sitesinden erişilmiştir.

Ryff, C.D. (2013). Eudaimonic well-being and health: Mapping consequences of self-realization In A. S. Waterman (Ed.). The best within us: Positive psychology perspectives on eudaimonia, 77-98. Washington, DC US: *American Psychological Association.*

Sarı, T. ve Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi,* 29, 155-162.

Savicki, V. (1999). Cultural work values for supervisors and managers: A cross-cultural look at child and youth care agencies. *Child and Youth Care Forum*, 28 (4), 239, 16.11.2020 tarihinde https://doi.org/10.1023/A:1021905308717/ sitesinden erişilmiştir.

Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R.M.ve Funder, D.C. (2004). Personality and life satisfaction: A facet-level analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 1062–1075.

Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. ve Ahadi, S. (2002). Culture, personality, and subjective well-being: Integrating process models of life satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(4), 582.

Shin, D.C. ve Johnson, D.M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5, 475–492.

Sousa, L. ve Lyubomirsky, S. (2001). Life satisfaction. In J. Worell (Ed.*), Encylopedia of women and gender: Sex similarities and differences and the impact of society on gender* (Vol. 2, pp. 667-676). . San Diego, CA: Academic Press.

Sümer, N., Gündoğdu-Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları,* 13(25), 42-59.

Taymaz, A.H.(2019*). Ergenlerin Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumları İle Yalnızlık Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Telef, B.B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ): Türkçe Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi* 28(3): 374-384.

Veenhoven, R. (2012). Happiness: Also Known As "life satisfaction" and "subjective well-being". *In Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research*; Springer: Berlin, Germany, 2012; pp. 63–77.

Westerhof, G., ve Keyes, C. (2010). Mental illness and mental health: The two continua model across the lifespan. *Journal of Adult Development*, 17 (2), 110. 17.11.2020 tarihinde https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2866965/ sitesinden erişilmiştir.

Wold, B., Duda, J.L., Balaguer, I., Smith, O.R.F., Ommundsen, Y., Hall, H.K., Samdal, O., Heuzé, J., Haug, E. ve Bracey, S. (2013). Comparing self-reported leisure-time physical activity, subjective health, and life satisfaction among youth soccer players and adolescents in a reference sample. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(4), 328–340.

Yener, S. ve Çankır, B.(2017). *İş'te Pozitif Davranış*. Çizgi Kitabevi.

Yılmaz, H. (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi.* Cilt 3, Sayı, Nisan 2019. s.3-30.

Yılmaz, H.ve Büyükcebeci, A.(2019). Bazı Pozitif Psikoloji Kavramları Açısından Helikopter Ebeveyn Tutumlarının Sonuçları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 9(54), 707-744.

Young, M. H. ve Miller, B. C. (1995). The effect of parental supportive behaviors on life satisfaction of adolescent offspring. *Journal of Marriage and Family*, 57 (3).

Summary

While raising their children, parents exhibit different attitudes that will significantly affect their children's later life and personality development. The positive attitudes applied by parents are very important for the upbringing of children with a developed sense of responsibility, high self-esteem, physical and emotional health. Different attitudes applied by parents to their children have different effects on children.

A new one has been added to the widely known parental attitudes. Helicopter parental attitude. This term was first used in 1969 by the psychotherapist Haim Ginott. Helicopter parenting; It is a concept that defines excessively perfectionist parents' attitudes, who place children at the center of their life, make continuous plans for their children, manage and intervene on behalf of their children (Berger and Luckmann, 2008). Parents' attitudes to constantly control their children, to show excessive participation in all their actions and to make decisions on behalf of their children are defined as helicopter parenting (Kwon, Yoo and Bingham, 2016).

The helicopter parental attitude, which causes serious problems for children, has started to be seen in different forms in almost every culture, not only in educated parents with middle or upper socioeconomic structure (Pehlivan, 2013).

Purpose of the research

This study was conducted to investigate whether the helicopter attitude of parents has an effect on individuals' psychological well-being and life satisfaction in adulthood.

Method

This study which aims to determine the predictive status of perceived helicopter parental attitude towards psychological well-being and life satisfaction, is a descriptive study in the type of relational scanning model.

Study sample: The study group of the research consists of 418 university students studying in different departments. 74.4% of the participants in the study are girls, 25.6% are boys, 6.2% perceive the income level of their families as insufficient, 79.2% perceive their family's income level as medium, 14.6% perceive their family's

income level as high, 36.6% are mothers High school graduate, 28.7% mother is primary school graduate, 18.4% mother has no education, 34.4% father is high school graduate, 20.6% father is primary school graduate, 19.4% father is secondary school graduate, 18.9% father is university graduate It has been determined.

Analysis of the data: Pearson product-moment correlation analysis to understand the relationships between life satisfaction, psychological well-being and helicopter parental attitude, and understanding the predictive power of life satisfaction and psychological well-being of the helicopter parental attitude towards the mother and father, made with the SPSS 22.00 package program. Linear Regression analysis, chi-square analysis in order to understand the change in perception of mother and father as helicopters according to gender, t test in order to understand the differences in terms of perceiving mother and father as helicopters according to their gender, in order to understand the differences in terms of perception of mother and father as helicopters according to income. One-way analysis of variance was used. The significance level in the comparisons was made at düzeyinde ά = .05 level.

Data collection tools: “The Perceived Helicopter Parent Attitude Scale (AHETÖ)” developed by Yılmaz (2019) to determine whether the parents of the students have a helicopter attitude, and the “Psychological Well-being Scale” adapted into Turkish by Telef (2013) to determine students' psychological well-being, and “Life Satisfaction Scale (LSS)” adapted to Turkish by Dağlı and Baysal (2016) were used to determine students' life satisfaction.

Results

There was an inverse relationship with a correlation coefficient of -.86 between life satisfaction and helicopter parental attitude, and a negative correlation coefficient of -.78 between psychological well-being and parental attitude. As a result of the regression analysis related to predicting the psychological well-being of the helicopter parental attitude towards the mother, it was determined that only the dimension of "helicopter in ethical and moral issues" predicted 21% of psychological well-being.

As a result of the regression analysis regarding the prediction of life satisfaction of the helicopter parental attitude towards the mother, it was determined that only the

dimension of "helicopter in ethical and moral issues" predicted 14% of life satisfaction. The prediction of the psychological well-being of the helicopter parental attitude towards the father, only the dimensions of the helicopter "helicopter in ethical and moral issues", "academic / school life issues" and "Basic confidence and life skills" predicted 38% of the psychological well-being. determined. The prediction of life satisfaction of the helicopter parental attitude towards the father, only 39% of the life satisfaction of the helicopter dimensions of the helicopter "helicopter in the academic / school life issues", "Basic confidence and life skills" and "Emotional-personal life" dimensions predicted. The rate of perception of the mother as a helicopter was found to be higher in males than females. The rate of perception of the father as a helicopter was found to be higher in girls than boys. In addition, 88% of the students participating in the study evaluated their mother's attitudes as helicopters, 45% as their father's attitudes, and it was determined that they perceive their parents' attitudes as helicopters.

Result

Although parents with helicopter parental attitude are well-intentioned, their overprotective and perfectionist attitudes affect their children's psychological well-being and life satisfaction. Since parents want to see or show themselves as good parents and do not want their children to experience the shortcomings in their own childhood, they can apply this attitude to the satisfaction of their own ego, based on the idea that not being a good parent is already a necessity. However, the negative effects of this attitude on children should not be forgotten.

Suggestions

Every parent also has attitudes that are right for them while raising their children. At this point, attention should be paid to the negative effects of the parent attitude applied to the child's personality development and later life. It should be kept in mind that excessive attention to the child, wanting to do everything perfect, waiting for him to perform above his power in academic and social life, to learn something experimentally may cause the child to feel unwell psychologically and his life satisfaction.